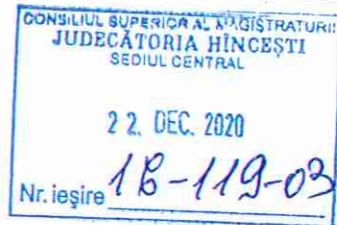




Consiliul Superior al Magistraturii al Republicii Moldova
Judecătoria Hîncești

3401 orașul Hîncești
strada Chișinăului nr. 7



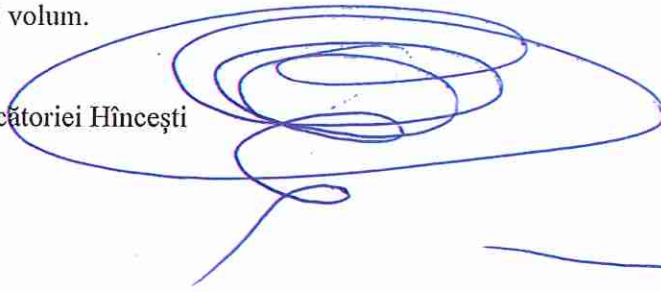
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

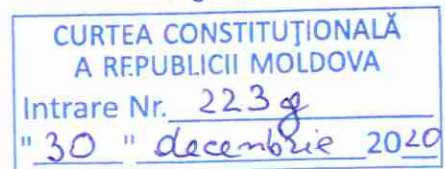
mun. Chișinău, Strada Alexandru Lăpușeanu 28

Judecătoria Hîncești, vă expediază cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a omisiunii legislative de la art.293 alin.(6) din CPP.

Anexe: cerere / 1 volum.

Judecătorul Judecătoriei Hîncești


Berbec Natalia



CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție

II – OBIECTUL SESIZĂRII

12. Prezenta sesizare are ca obiect controlul constituționalității: **omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, care prevede că după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în timp ce un termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărărilor sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc., nu este prevăzut,** care în opinia autorului sesizării contravin prevederilor art. 4 alin. (2) din Constituție combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26 (**dreptul la apărare**), art. 53 și 54 din Constituție. Or, din conținutul art. 293 alin. (6) CPP **nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen care ar fi obligatoriu de respectat pentru procuror, în vederea asigurării condițiilor necesare ca învinuitul să-și poată formula toate apărărilor sale împotriva acuzației care îi este adusă prin înaintarea efectivă a cererilor de completare a urmăririi penale, a plângerilor etc., după ce acesta ia cunoștință de materialele urmăririi penale,** în timp ce potrivit art. 4 alin. (2) din Constituție combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, 26 și art. 53 din Constituție, *dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită. Orice acuzat are, mai ales, dreptul: a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa; b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale; c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer; d) să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; e) să fie asistat gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere. Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale. Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngradi accesul la justiție. Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale. Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei. Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.*

12.1. Problema de constituționalitate pe care o ridicăm nu a constituit obiect de examinare anterior la Curtea Constituțională, și astfel echivalează cu faptul **inexistenței unei hotărâri anterioare a Curtii Constituționale având ca obiect prevederile contestate.**

III – CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

13. În procedura judecătorului Judecătorei Hâncești, sediul Central, Natalia Berbec, se află în examinare cauza penală nr. 2020200299 de învinuirea lui Racu Dionisie Anatolie în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 27-171 alin. (3) lit. a), b) și 175 din Codul penal.

Conform încheierii din 03 decembrie 2020 emisă de judecătorul Judecătorei Hâncești, sediul Central, Natalia Berbec prin care s-a dispus admiterea demersului procurorului în Procuratura Hâncești și s-a prelungit măsura preventivă, arestul la domiciliu în privința lui Racu Dionisie Anatolie, a/n 23.03.1991, pe un termen de 30 (treizeci) zile, începând cu data de 06 decembrie 2020 ora 14:30 cu eliberarea mandatului respectiv, *pe data de **26 noiembrie 2020** în secția evidență și documentare procesuală a judecătorei Hâncești, sediul Central, a fost înregistrată cauza penală privind învinuirea lui Racu Dionisie Anatolie învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 27-171 alin. (3) lit. a), b) și art. 175 Cod penal.*

Potrivit Procesului-verbal de prezentare a materialelor de urmărire penală întocmit la data de **23 noiembrie 2020** de către Procurorul în Procuratura Hâncești, Natalia Braila, *materialele de urmărire penală au fost prezentate cusute în dosar, numerotate și înscrise în borderou în 2 volume: 1 volum – 260 file, 2 volum – 212 file.*

Potrivit actului de învinuire, urmărirea penală în prezenta cauză penală a fost pornită la data de 07.06.2020 și s-a terminat la data de 23.11.2020, astfel, organul de urmărire penală a avut nevoie de un termen de aproape șase luni pentru a administra doar probe care îl învinovătesc pe inculpat și fără a administra probe care îl dezvinovătesc contrar art. 6 din CEDO, art. 19 alin. (3), 254 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Învederăm că, la etapa urmăririi penale, până la terminarea urmăririi penale, partea apărării a solicitat verificarea declarațiilor la fața locului, iar procurorul a respins asemenea cerere.

La fel la terminarea urmăririi și prezentarea materialelor cauzei penale în data de 23.11.2020 partea apărării a solicitat termen pentru a studia materialele cauzei penale și a formula cereri pentru completarea urmăririi penale sau după caz plângeri etc., însă precum se relevă din materialele cauzei procurorul nici măcar nu s-a expus prin ordonanță asupra acestor cereri, dar a dispus trimiterea cauzei penale în judecată prin rechizitoriul întocmit la data de 26.11.2020, la doar 2 zile de la prezentarea materialelor cauzei penale.

Evident că o asemenea împrejurare face imposibilă apărarea efectivă împotriva unei acuzații în materie penală, iar omisiunea legislativă de a reglementa expres un termen rezonabil obligatoriu de respectat pentru procuror în intervalul de timp dintre terminarea urmăririi penale și prezentarea materialelor cauzei penale până la trimiterea cauzei penale în judecată, face inefectivă instituția juridică procesual-penală de la alin. (6) art. 293 din Codul de procedură penală prin care iluzoriu este prevăzut precum că, după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în timp ce la art. 245-247 din Codul de procedură penală la fel nu este prevăzut un termen pe care procurorul ar fi obligat să-l respecte după prezentarea materialelor și până la trimiterea cauzei penale în judecată.

Or, potrivit garanțiilor unui proces echitabil garantat de art. 6 din CEDO, și în acord cu prevederile art. 19 alin. (1) și (3), precum și, art. 254 alin. (1) CPP RM, *orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod. Organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția afit*

circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuțitului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea. Organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului.

Aceste obligații procurorul nu le-a respectat, deoarece norma legală de la art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală nu este o normă clară și previzibilă care ar respecta exigențele constituționale prevăzute la art. 1 alin. (3) din Constituție, iar astfel, legiuitorul nu a creat un mecanism efectiv prin cadrul legislativ adoptat care să asigure respectul dreptului la apărare al învinuitului la etapa prezentării materialelor cauzei penale și până la trimiterea cauzei penale în judecată, interval de timp care ar trebui respectat pentru ca apărarea să-și poată formula apărăriile efectiv împotriva acuzațiilor aduse încă la etapa urmăririi penale și până la trimiterea cauzei penale în judecată.

Astfel, este negat dreptul fundamental la apărare ce afectează substanța acestui drept fundamental, garantat de art. 26 din Constituție și art. 6 din CEDO.

În speță, conform Procesului-verbal de prezentare a materialelor de urmărire penală întocmit la data de **23 noiembrie 2020** de către Procurorul în Procuratura Hâncești, Natalia Braila, *materialele de urmărire penală au fost prezentate cusute în dosar, numerotate și înscrise în borderou în 2 volume: 1 volum – 260 file, 2 volum – 212 file.*

În același proces-verbal, au fost consemnate declarațiile inculpatului, după cum urmează: *cer termen ca împreună cu avocații să studiem materialele cauzei penale. După aceasta vom înainta cereri, etc.*

De asemenea, subsemnatul a menționat în Procesul-verbal de prezentare a materialelor de urmărire penală din 23 noiembrie 2020, următoarele: *considerăm ca fiind incompletă urmărirea penală și dat fiind faptul că la data de 23.11.2020 doar am efectuat fotocopii de pe materialele cauzei penale fiind necesară studierea lor ulterioară, considerăm necesară acordarea unui termen de minim 10 zile ca să înaintăm cereri, plângeri.*

Totodată, din conținutul rechizitoriului rezultă că acesta a fost întocmit la data de **26.11.2020**, adică după 3 zile din momentul întocmirii Procesului-verbal de prezentare a materialelor de urmărire penală, iar mai mult Rechizitoriul i-a fost adus la cunoștință inculpatului Racu Dionisie abia la data de **03.12.2020 – în cadrul ședinței de judecată!**

Respectiv, inculpatul și partea apărării, prin trimiterea dosarului în instanța de judecată fără a ține cont de cerința inculpatului și a avocatului de acordare a unui termen suplimentar pentru a prezenta cereri cu referire la materialele de urmărire penală prezentate, s-au pomenit în situația că au fost privați de **dreptul de a depune cereri noi în legătură cu urmărirea penală, după ce le-au fost aduse la cunoștință materialele de urmărire penală.**

În consecință, a fost încălcat și dreptul la o apărare efectivă a inculpatului în sensul art. 26 din Constituția Republicii Moldova și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În asemenea condiții se reține că redacția actuală a prevederilor art. 293 alin. (6) CPP, care nu prevede un termen fix sau determinabil în interiorul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri în legătură cu materialele de urmărire penală prezentate, iar procurorul să fie obligat în a respecta un asemenea termen pentru completarea urmăririi penale conform apărărilor formulate de apărare împotriva acuzațiilor aduse învinuitului, ridică mari probleme de drept, existând o incertitudine de constituționalitate evidentă, care în viziunea apărării contravine prevederilor art. 4 alin. (2) din Constituție combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție.

IV - EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

14. În opinia noastră, omisiunea legislativă la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală de a stabili un termen fix sau determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc., contravine prevederilor art. 1 alin. (3), art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție, reieșind din raționamentele expuse supra și pentru motivele ce succed.

Problema de drept abordată în sesizare se desprinde în principal din incompatibilitatea cu Constituția RM și CEDO: a omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, din conținutul căruia nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc., prin care se restrânge, se diminuează și chiar se afectează substanța dreptului de acces la o justiție efectivă prevăzut de art. 6 CEDO și art. 20 din Constituție, dreptul la un remediu efectiv prevăzut de art. 13 CEDO, dreptului la apărare efectivă garantat de art. 26 din Constituție etc., problemă de drept în care învinuitului îi sunt încălcate drepturile nominalizate, dat fiind faptul că a fost privat de dreptul de a formula cereri noi în legătură cu materialele de urmărire penală prezentate, într-un termen rezonabil, iar drept consecință se aduce atingere gravă dreptului la un proces echitabil al acestuia. Această problemă de drept aduce atingere substanței dreptului la un proces echitabil și a dreptului de acces liber la o justiție efectivă care cuprinde în sine și principiul prezumției nevinovăției, dreptul la apărare efectivă, dreptul la un remediu efectiv chiar și atunci când asemenea încălcări se datorează agenților statului etc.

În ordinea de idei expusă, la art. 293 alin. (6) CPP, legiuitorul nu a prevăzut un termen care ar putea fi considerat rezonabil în interiorul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia ar putea formula cererile noi în legătură cu urmărirea penală, termen pe care procurorul ar avea obligația să-l respecte până a trimite cauza penală în judecată.

În consecință, pentru ca dreptul la un proces echitabil să fie unul practic și efectiv, considerăm imperios necesară intervenția instanței de jurisdicție constituțională, pentru a verifica constituționalitatea art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală, după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în partea omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, din conținutul căruia nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia

inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc.

Astfel, pentru a nu încălca *inter alia* dreptul la un proces echitabil, limitările aduse de legislațiile naționale *mutatis mutandis* dreptului la un proces echitabil și la un remediu efectiv de către această dispoziție trebuie, prin analogie cu dreptul de acces la un tribunal consacrat de art. 6§1 din Convenție, să urmărească un scop legitim și să nu aducă atingere substanței acestui drept (*Haser v. Elveția*, decizia din 27 aprilie 2000, nepublicată).

Aplicând aceste principii fundamentale în prezenta cauză, se desprinde fără echivoc că problema de constituționalitate ridicată în fața Înaltei Curți aduce atingere substanței dreptului garantat de art. 20, 21, 26, 53 și 54 din Constituție, art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, fapt inadmisibil într-o societate cu adevărat democratică.

Pe cale de consecință, se observă că Curtea Constituțională în HCC nr. 10 din 12.05.2015, menționează că articolul 20 din Constituție garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

De aici și concluzia că **omisiunea legislativă de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, din conținutul căruia nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen care ar fi obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc, contravine prevederilor art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție.**

Pornind de la preeminența dreptului și de la principiul accesului liber la justiție strâns legat de dreptul la apărare și de dreptul la un proces echitabil, bazându-ne pe prevederile art. 7 și 41 CPP RM, art. 4 alin. (2) și 135 din Constituția RM, art. 6 din CEDO și jurisprudența CtEDO, inclusiv Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 *pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție*, considerând în același timp că **art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală, care prevede că după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247**, în partea **omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, din conținutul căruia nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea**

urmăririi penale, plângerilor etc. presupune o ingerință nejustificată în dreptul fundamental al omului la un proces echitabil și la apărare efectivă, drept garantat de art. 6 din CEDO, solicităm instanței de jurisdicție constituțională verificarea dacă această omisiune legislativă este sau nu contrară Constituției.

Astfel, potrivit lit. a) alin. (1) art. 135 din Constituție, **Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.**

Iar în conformitate cu pct. 3 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 7 din 13.02.2001 „Pentru controlul constituționalității prevederilor art. 82 și art. 223 din Codul de procedură penală”, **Curtea Constituțională exercită nu numai controlul constituționalității actelor normative contestate, dar examinează și sensul atribuit acestora în practica aplicării lor de către organele de drept.**

Într-o altă ordine de idei, învederăm că potrivit jurisprudenței Curții Constituționale (Hotărârea Curții Constituționale nr. 36 din 05.12.2013 privind interpretarea art. 13 alin. (1) din Constituție în corelație cu Preambulul Constituției și Declarația de Independență a Republicii Moldova, (Sesizările nr. 8b/2013 și 41b/2013), § 91), **orice control de constituționalitate sau orice interpretare urmează a avea în vedere nu doar textul Constituției, ci și principiile constituționale din blocul de constituționalitate.**

Reieșind din chintesența prevederilor art. art. 4 alin. (2), 20, 26, 54 din Constituția RM, art. art. 1, 6, 13 și 17 din CEDO, preambulul CEDO, precum și a jurisprudenței CtEDO, care luată toate împreună constituie parte a întregului bloc (corp) constituțional al Republicii Moldova, se reține că:

- **orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție** (art. 20 din Constituție);

- **dreptul la apărare este garantat. Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale** (art. 26 alin. (1) și (2) din Constituție); **În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului** (art. 54 alin. (1) din Constituție);

- **Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții** (art. 1 din CEDO).

- **orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil [...] de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege [...] care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa** (art. 6 § 1 CEDO);

- **orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe**

naționale chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale (art. 13 CEDO);

- nici o dispoziție din CEDO nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de CEDO, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție (art. 17 din CEDO);

- statele semnatare a CEDO, membre a Consiliului Europei, au obligația de recunoaștere și aplicare universală și efectivă a drepturilor, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, de apărare și dezvoltare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, de asigurare și garantare a posibilității ca, orice persoană să-și poată realiza practic și efectiv drepturile și libertățile (Preambulul CEDO, *Cauza Sergey Zolotukhin versus Federația Rusă, Hotărârea Marei Camere a CtEDO din 10.02.2009, paragraful 80-81 etc.*).

Prin urmare, întru asigurarea unei soluții constituționale asupra incidentului de constituționalitate ce vizează prevederile art. 293 alin. (6) CPP, pe cale de excepție, Curtea Constituțională conform competenței exclusive urmează să verifice constituționalitate normei contestate.

Într-o altă ordine de idei, este de remarcat și faptul că, calitatea legii este apreciată atât prin prisma exigențelor de accesibilitate, previzibilitate și claritate, criterii care permit efectiv realizarea preeminenței dreptului (a se vedea în acest sens și explicațiile Curții Constituționale expuse în Hotărârea nr. 26 din 23.11.2010 *asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art. 63 din Codul de procedură penală, §-10*), cât și prin prisma scopului consfinit în preambulul CEDO, potrivit căruia: Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei, considerând Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948, considerând că scopul acestei declarații este recunoașterea și aplicarea universală și efectivă a drepturilor pe care ea le enunță, considerând că scopul Consiliului Europei este realizarea unei uniuni mai strânse între membrii săi și că unul dintre mijloacele pentru a atinge acest scop este apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, reafirmând atașamentul lor profund față de aceste libertăți fundamentale care constituie temelia însăși a justiției și a păcii în lume și a căror menținere se bazează în mod esențial, pe de o parte, pe un regim politic cu adevărat democratic, iar pe de altă parte, pe o concepție comună și un respect comun drepturilor omului din care acestea decurg, hotărâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, să ia primele măsuri pentru garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală, au convenit asupra semnării și respectării CEDO.

De aici rezultă că, statul Republica Moldova asumându-și angajamentele enunțate, urmează să adopte legi calitative care să asigure efectiv realizarea drepturilor și libertăților fundamentale, și să nu admită careva ingerințe în

acestea, iar atunci când legiuitorul încalcă asemenea principii, Curtea Constituțională în virtutea atribuțiilor conferite de Constituție și de alte legi, la sesizare pe cale de excepție, urmează să declare neconstituțională prevederea contestată și să ofere soluții constituționale cu caracter universal problemei de drept cu care a fost sesizată, întru asigurarea respectării catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

Or, potrivit art. 7 din Constituție, Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Finalmente, obiectul excepției de neconstituționalitate fiind unul complex care constă în omisiuni legislative reieșind din neclaritatea normei legale, implică o atenție deosebită asupra instituției procesual-penale care reglementează procedura terminării urmăririi penale, aducea la cunoștință a materialelor cauzei penale, înaintarea cererilor privind completarea urmăririi penale și a plângerilor etc., drepturile și obligațiile părților, precum și, drepturile și obligațiile procurorului înainte de a trimite cauza penală în judecată întru respectarea principiului legalității și a statului de drept, întru respectarea efectivă a dreptului la apărare și la un proces echitabil etc.

Așadar, în concluzie se reține că, deși la art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală părțile după ce le sunt aduse la cunoștință materialele cauzei penale teoretic ar avea dreptul de a înainta cereri, plângeri etc., însă dat fiind faptul că procurorul nu are o obligație corelativă reglementată expres și în termeni clari, acest drept al părții în proces are un caracter iluzoriu, situație concretă constată și în prezenta cauză, având în vedere și aspectele ce succed.

Potrivit actului de învinuire, urmărirea penală în prezenta cauză penală a fost pornită la data de 07.06.2020 și s-a terminat la data de 23.11.2020, astfel, organul de urmărire penală a avut nevoie de un termen de aproape șase luni pentru a administra doar probe care îl învinovățesc pe inculpat și fără a administra probe care îl dezvinovățesc contrar art. 6 din CEDO, art. 19 alin. (3), 254 alin. (1) din Codul de procedură penală.

La etapa urmăririi penale, până la terminarea urmăririi penale, partea apărării a solicitat verificarea declarațiilor la fața locului, iar procurorul a respins asemenea cerere.

La fel la terminarea urmăririi și prezentarea materialelor cauzei penale în data de 23.11.2020 partea apărării a solicitat termen pentru a studia materialele cauzei penale și a formula cereri pentru completarea urmăririi penale sau după caz plângeri etc., însă precum se relevă din materialele cauzei procurorul nici măcar nu s-a expus prin ordonanță asupra acestor cereri, dar a dispus trimiterea cauzei penale în judecată prin rechizitoriul întocmit la data de 26.11.2020, la doar 2 zile de la prezentarea materialelor cauzei penale.

Evident că o asemenea împrejurare face imposibilă apărarea efectivă împotriva unei acuzații în materie penală, iar omisiunea legislativă de a reglementa expres un termen rezonabil obligatoriu de respectat pentru procuror în intervalul de timp dintre terminarea urmăririi penale și prezentarea materialelor cauzei penale până la trimiterea cauzei penale în judecată, face

inefectivă instituția juridică procesual-penală de la alin. (6) art. 293 din Codul de procedură penală prin care iluzoriu este prevăzut precum că, după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în timp ce la art. 245-247 din Codul de procedură penală la fel nu este prevăzut un termen pe care procurorul ar fi obligat să-l respecte după prezentarea materialelor și până la trimiterea cauzei penale în judecată.

Deși, potrivit garanțiilor unui proces echitabil garantat de art. 6 din CEDO, și în acord cu prevederile art. 19 alin. (1) și (3), precum și, art. 254 alin. (1) CPP RM, *orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod. Organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuitului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuază sau agravează răspunderea. Organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului.*

Aceste obligații procurorul nu le-a respectat, deoarece norma legală de la art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală nu este o normă clară și previzibilă care ar respecta exigențele constituționale prevăzute la art. 1 alin. (3) din Constituție, iar astfel, legiuitorul nu a creat un mecanism efectiv prin cadrul legal adoptat care să asigure respectul dreptului la apărare al învinuitului la etapa prezentării materialelor cauzei penale și până la trimiterea cauzei penale în judecată, interval de timp care ar trebui respectat pentru ca apărarea să-și poată formula apărărilor efectiv împotriva acuzațiilor aduse încă la etapa urmăririi penale și până la trimiterea cauzei penale în judecată.

Astfel, este negat dreptul fundamental la apărare ce afectează substanța acestui drept fundamental, garantat de art. 26 din Constituție și art. 6 din CEDO.

Garanțiile unui proces echitabil trebuie asigurate la toate etapele procesului penal, or, principiul legalității nu face excepții în dependență de etapa procedurilor, dar garantează preeminența dreptului și a statului de drept la orice fază a procesului, indiferent că este etapa urmăririi penale cu toate fazele sale succesive ori că este etapa judecării cauzei cu toate fazele sale succesive.

Drepturile fundamentale ale omului au un caracter permanent și continuu, care statul Republica Moldova este obligat să le respecte conform art. 17 din Convenție.

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

15. Admiterea prezentei sesizări.

15.1. Declararea sesizării admisibilă.

15.2. Exercițarea controlului constituționalității: omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, care prevede că după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în timp ce un termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc., nu este prevăzut, în corelație cu prevederile art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție.

15.3. Admiterea excepției de neconstituționalitate ridicată asupra: omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, care prevede că după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în timp ce un termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc., nu este prevăzut, în corelație cu prevederile art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție.

15.4. Expedierea unei adrese în Parlamentului Republicii Moldova prin care să lichideze lacuna existentă la art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală.

VI – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

16. Date suplimentare la momentul depunerii sesizării lipsesc.

VII – LISTA DOCUMENTELOR

17. Dosarul penal nr. 1-344/20.

VIII – DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

18. Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formulat de sesizare sunt exacte.

Locul: or. Hâncești, str. Chișinăului 4

Data: 16.12.2020

(Semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului)



The image shows a handwritten signature in blue ink over a circular blue stamp. The stamp contains the following text: 'REPUBLICA MOLDOVA' at the top, 'UNIVERSITATEA DE JURISPRUDENȚĂ' around the inner edge, 'NT 2009' in the center, 'CABINETUL AVOCATULUI BULIGA DUMITRU' around the bottom inner edge, and 'C/IF 44113015' and 'BAROUL AVOCATILOR CHIȘINĂU' at the bottom. The signature is written across the stamp and extends to the right.

28

ÎNCHIEIRE
privind ridicarea excepției de neconstituționalitate

21 decembrie 2020

mun. Hîncești

Judecătoria Hîncești, sediul Central

Instanța de judecată în componența:

Președintele ședinței, judecător - Natalia Berbec

Grefier – Corina Dirvici

Cu participarea:

Procurorului – Natalia Braila

Avocaților: Marina Bernicova, Dumitru Buliga, Dumitru Barbaroș

examinând în ședința de judecată cererea avocatului Dumitru Buliga privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod procedură penală în cauza penală privind învinuirea lui Racu Dionisie Anatolie de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 27-171 alin. (3) lit. a), b) și art. 175 Cod penal, și

c o n s t a t ă :

La data de 26 noiembrie 2020 în Secția evidență și documentare procesuală a judecătoriei Hîncești, sediul Central a parvenit cauza penală privind învinuirea lui Racu Dionisie de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 27-171 alin. (3) lit. a); b) și art. 175 Cod penal.

La data de 27.11.2020, prin PIGD, în mod automat-aleatoriu, cauza a fost rerepartizată subsemnatei.

În ședința de judecată din 16 decembrie 2020 apărătorul inculpatului, avocatul Dumitru Buliga a înaintat cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod procedură penală.

În motivarea cererii date, avocatul Buliga Dumitru invocă, că în procedura judecătoriei Judecătoria Hîncești, sediul Central, se află în examinare cauza penală de învinuire a lui Racu Dionisie Anatolie în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 27-171 alin. (3) lit. a), b) și 175 din Codul penal.

Conform încheierii din 03 decembrie 2020 emisă de judecătoria Judecătoria Hîncești, sediul Central, s-a dispus admiterea demersului procurorului în Procuratura Hîncești și s-a prelungit măsura preventivă, arestul la domiciliu în privința lui Racu Dionisie Anatolie, pe un termen de 30 (treizeci) zile, începând cu data de 06 decembrie 2020 ora 14:30 cu eliberarea mandatului respectiv, pe data de 26 noiembrie 2020 în secția evidență și documentare procesuală a judecătoria Hîncești, sediul Central, a fost înregistrată cauza penală privind învinuirea lui Racu Dionisie Anatolie învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 27-171 alin. (3) lit. a), b) și art. 175 Cod penal.

Potrivit actului de învinuire, urmărirea penală în prezenta cauză penală a fost pornită la data de 07.06.2020 și s-a terminat la data de 23.11.2020, astfel, organul de urmărire penală a avut nevoie de un termen de aproape șase luni pentru a administra doar probe care îl învinovățesc pe inculpat și fără a administra probe care îl dezvinovățesc contrar art. 6 din CEDO, art. 19 alin. (3), 254 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Învederează că, la etapa urmăririi penale, până la terminarea urmăririi penale, partea apărării a solicitat verificarea declarațiilor la fața locului, iar procurorul a respins asemenea cerere. La fel la terminarea urmăririi și prezentarea materialelor cauzei penale în data de 23.11.2020 partea apărării a solicitat termen pentru a studia materialele cauzei penale și a formula cereri pentru completarea urmăririi penale sau după caz plângeri etc., însă precum se relevă din materialele cauzei procurorul nici măcar nu s-a expus prin ordonanță asupra acestor cereri, dar a dispus trimiterea cauzei penale în judecată prin rechizitoriul întocmit la data de 26.11.2020, la doar 2 zile de la prezentarea materialelor cauzei penale.

Indică, că evident că o asemenea împrejurare face imposibilă apărarea efectivă împotriva unei acuzații în materie penală, iar omisiunea legislativă de a reglementa expres un termen rezonabil

80

obligatoriu de respectat pentru procuror în intervalul de timp dintre terminarea urmăririi penale și prezentarea materialelor cauzei penale până la trimiterea cauzei penale în judecată, face inefectivă instituția juridică procesual-penală de la alin. (6) art. 293 din Codul de procedură penală prin care iluzoriu este prevăzut precum că, după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în timp ce la art. 245-247 din Codul de procedură penală la fel nu este prevăzut un termen pe care procurorul ar fi obligat să-l respecte după prezentarea materialelor și până la trimiterea cauzei penale în judecată.

Or, potrivit garanțiilor unui proces echitabil garantat de art. 6 din CEDO, și în acord cu prevederile art. 19 alin. (1) și (3), precum și, art. 254 alin. (1) CPP RM, orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod. Organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuitului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea. Organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului.

Aceste obligații procurorul nu le-a respectat, deoarece norma legală de la art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală nu este o normă clară și previzibilă care ar respecta exigențele constituționale prevăzute la art. 1 alin. (3) din Constituție, iar astfel, legiuitorul nu a creat un mecanism efectiv prin cadrul legislativ adoptat care să asigure respectul dreptului la apărare al învinuitului la etapa prezentării materialelor cauzei penale și până la trimiterea cauzei penale în judecată, interval de timp care ar trebui respectat pentru ca apărarea să-și poată formula apărărilor efectiv împotriva acuzațiilor aduse încă la etapa urmăririi penale și până la trimiterea cauzei penale în judecată.

Astfel, este negat dreptul fundamental la apărare ce afectează substanța acestui drept fundamental, garantat de art. 26 din Constituție și art. 6 din CEDO.

În speță, conform Procesului-verbal de prezentare a materialelor de urmărire penală întocmit la data de 23 noiembrie 2020 de către Procurorul în Procuratura Hâncești, Natalia Braila, materialele de urmărire penală au fost prezentate cusute în dosar, numerotate și înscrise în borderou în 2 volume: 1 volum - 260 file, 2 volum - 212 file.

În același proces-verbal, au fost consemnate declarațiile inculpatului, după cum urmează: cer termen ca împreună cu avocații să studiem materialele cauzei penale. După aceasta vom înainta cereri, etc.

De asemenea, subsemnatul a menționat în Procesul-verbal de prezentare a materialelor de urmărire penală din 23 noiembrie 2020, următoarele „considerăm ca fiind incompletă urmărirea penală și dat fiind faptul că la data de 23.11.2020 doar am efectuat fotocopii de pe materialele cauzei penale fiind necesară studierea lor ulterioară, considerăm necesară acordarea unui termen de minim 10 zile ca să înaintăm cereri, plângeri”.

Totodată, din conținutul rechizitoriului rezultă că acesta a fost întocmit la data de 26.11.2020, adică după 3 zile din momentul întocmirii Procesului-verbal de prezentare a materialelor de urmărire penală, iar mai mult Rechizitoriul i-a fost adus la cunoștință inculpatului Racu Dionisie abia la data de 03.12.2020 - în cadrul ședinței de judecată!

Respectiv, inculpatul și partea apărării, prin trimiterea dosarului în instanța de judecată fără a ține cont de cerința inculpatului și a avocatului de acordare a unui termen suplimentar pentru a prezenta cereri cu referire la materialele de urmărire penală prezentate, s-au pomenit în situația că au fost privați de dreptul de a depune cereri noi în legătură cu urmărirea penală, după ce le-au fost aduse la cunoștință materialele de urmărire penală.

În consecință, a fost încălcat și dreptul la o apărare efectivă a inculpatului în sensul art. 26 din Constituția Republicii Moldova și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Indică avocatul Buliga Dumitru, că în asemenea condiții se reține că redacția actuală a prevederilor art. 293 alin. (6) CPP, care nu prevede un termen fix sau determinabil în interiorul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri în legătură cu materialele de urmărire penală

21

prezentate, iar procurorul să fie obligat în a respecta un asemenea termen pentru completarea urmăririi penale conform apărărilor formulate de apărare împotriva acuzațiilor aduse învinuitului, ridică mari probleme de drept, existând o incertitudine de constituționalitate evidentă, care în viziunea apărării contravine prevederilor art. 4 alin. (2) din Constituție combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție.

Or, în conformitate cu art. 293 alin. (6) CPP, după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, drept care are un caracter iluzoriu, deoarece legiuitorul nu a prevăzut termenul care urmează să-l respecte procurorul pentru ca apărarea să-și formuleze apărările sale la această etapă procesuală, în timp ce potrivit art. 4 alin. (2) din Constituție combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 53 și 54 din Constituție, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită. Orice acuzat are, mai ales, dreptul: a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa; b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale; c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer; d) să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; e) să fie asistat gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere. Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale. Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție. Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale. Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei. Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

În opinia părții apărării, omisiunea legislativă la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală de a stabili un termen fix sau determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc., contravine prevederilor art. 1 alin. (3), art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție, reieșind din raționamentele expuse supra și pentru motivele ce succed.

Problema de drept abordată în sesizare se desprinde în principal din incompatibilitatea cu Constituția RM și CEDO: a omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, din conținutul căruia nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărările sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale,

plângerilor etc., prin care se restrânge, se diminuează și chiar se afectează substanța dreptului de acces la o justiție efectivă prevăzut de art. 6 CEDO și art. 20 din Constituție, dreptul la un remediu efectiv prevăzut de art. 13 CEDO, dreptului la apărare efectivă garantat de art. 26 din Constituție etc., problema de drept în care învinutului îi sunt încălcate drepturile nominalizate, dat fiind faptul că a fost privat de dreptul de a formula cereri noi în legătură cu materialele de urmărire penală prezentate, într-un termen rezonabil, iar drept consecință se aduce atingere gravă dreptului la un proces echitabil al acestuia. Această problemă de drept aduce atingere substanței dreptului la un proces echitabil și a dreptului de acces liber la o justiție efectivă care cuprinde în sine și principiul prezumției nevinovăției, dreptul la apărare efectivă, dreptul la un remediu efectiv chiar și atunci când asemenea încălcări se datorează agenților statului etc.

În ordinea de idei expusă, la art. 293 alin. (6) CPP, legiuitorul nu a prevăzut un termen care ar putea fi considerat rezonabil în interiorul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia ar putea formula cererile noi în legătură cu urmărirea penală, termen pe care procurorul ar avea obligația să-l respecte până a trimite cauza penală în judecată.

În consecință, pentru ca dreptul la un proces echitabil să fie unul practic și efectiv, considerăm imperios necesară intervenția instanței de jurisdicție constituțională, pentru a verifica constituționalitatea art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală, după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în partea omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, din conținutul căruia nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărărilor sale împotriva acuzației aduse învinutului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc.

Astfel, pentru a nu încălca *inter alia* dreptul la un proces echitabil, limitările aduse de legislațiile naționale *mutatis mutandis* dreptului la un proces echitabil și la un remediu efectiv de către această dispoziție trebuie, prin analogie cu dreptul de acces la un tribunal consacrat de art. 6§1 din Convenție, să urmărească un scop legitim și să nu aducă atingere substanței acestui drept (*Haser v. Elveția*, decizia din 27 aprilie 2000, nepublicată).

Aplicând aceste principii fundamentale în prezenta cauză, se desprinde fără echivoc că problema de constituționalitate ridicată în fața Înaltei Curți aduce atingere substanței dreptului garantat de art. 20, 21, 26, 53 și 54 din Constituție, art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, fapt inadmisibil într-o societate cu adevărat democratică.

Pe cale de consecință, se observă că Curtea Constituțională în HCC nr. 10 din 12.05.2015, menționează că articolul 20 din Constituție garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

De aici și concluzia că omisiunea legislativă de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, din conținutul căruia nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen care ar fi obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărărilor sale împotriva acuzației aduse învinutului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc, contravine prevederilor art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție.

Ab initio, pornind de la preeminența dreptului și de la principiul accesului liber la justiție strâns legat de dreptul la apărare și de dreptul la un proces echitabil, bazându-ne pe prevederile art. 7 și 41 CPP RM, art. 4 alin. (2) și 135 din Constituția RM, art. 6 din CEDO și jurisprudența CtEDO, inclusiv Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, considerând în același timp că art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală, care prevede că după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în partea omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, din conținutul căruia nu poate fi determinat un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul

și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărărilor sale împotriva acuzației aduse învinutului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc, presupune o ingerință nejustificată în dreptul fundamental al omului la un proces echitabil și la apărare efectivă, drept garantat de art. 6 din CEDO, solicităm instanței de jurisdicție constituțională verificarea dacă această omisiune legislativă este sau nu contrară Constituției.

Astfel, potrivit lit. a) alin. (1) art. 135 din Constituție, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Iar în conformitate cu pct. 3 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 7 din 13.02.2001 „Pentru controlul constituționalității prevederilor art. 82 și art. 223 din Codul de procedură penală”, Curtea Constituțională exercită nu numai controlul constituționalității actelor normative contestate, dar examinează și sensul atribuit acestora în practica aplicării lor de către organele de drept.

Intr-o altă ordine de idei, învederăm că potrivit jurisprudenței Curții Constituționale (Hotărârea Curții Constituționale nr. 36 din 05.12.2013 privind interpretarea art. 13 alin. (1) din Constituție în corelație cu Preambulul Constituției și Declarația de Independență a Republicii Moldova, (Sesizările nr. 8b/2013 și 41b/2013), § 91), orice control de constituționalitate sau orice interpretare urmează a avea în vedere nu doar textul Constituției, ci și principiile constituționale din blocul de constituționalitate.

Reieșind din chintesența prevederilor art. art. 4 alin. (2), 20, 26, 54 din Constituția RM, art. art. 1,6, 13 și 17 din CEDO, preambulul CEDO, precum și a jurisprudenței CtEDO, care luată toate împreună constituie parte a întregului bloc (corp) constituțional al Republicii Moldova, se reține că:

- orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție (art. 20 din Constituție);
- dreptul la apărare este garantat. Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale (art. 26 alin. (1) și (2) din Constituție); În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului (art. 54 alin. (1) din Constituție);
- înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții (art. 1 din CEDO).
- orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil [...] de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege [...] care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa (art. 6 § 1 CEDO);
- orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale (art. 13 CEDO);
- nici o dispoziție din CEDO nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de CEDO, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție (art. 17 din CEDO);
- statele semnatare a CEDO, membre a Consiliului Europei, au obligația de recunoaștere și aplicare universală și efectivă a drepturilor, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, de apărare și dezvoltare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, de asigurare și garantare a posibilității ca, orice persoană să-și poată realiza practic și efectiv drepturile și libertățile (Preambulul CEDO, Cauza Sergey Zolotukhin versus Federația Rusă, Hotărârea Marelui Cameră a CtEDO din 10.02.2009, paragraful 80-81 etc.).

Prin urmare, întru asigurarea unei soluții constituționale asupra incidentului de constituționalitate ce vizează prevederile art. 293 alin. (6) CPP, pe cale de excepție, Curtea Constituțională conform competenței exclusive urmează să verifice constituționalitatea normei contestate.

Într-o altă ordine de idei, este de remarcat și faptul că, calitatea legii este apreciată atât prin prisma exigențelor de accesibilitate, previzibilitate și claritate, criteriile care permit efectiv realizarea

preeminenței dreptului (a se vedea în acest sens și explicațiile Curții Constituționale expuse în Hotărârea nr. 26 din 23.11.2010 asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.

(6) art. 63 din Codul de procedură penală, §-10), cât și prin prisma scopului consfințit în preambulul CEDO, potrivit căruia: Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei, considerând Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948, considerând că scopul acestei declarații este recunoașterea și aplicarea universală și efectivă a drepturilor pe care ea le enunță, considerând că scopul Consiliului Europei este realizarea unei uniuni mai strânse între membrii săi și că unul dintre mijloacele pentru a atinge acest scop este apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, reafirmând atașamentul lor profund față de aceste libertăți fundamentale care constituie temelia însăși a justiției și a păcii în lume și a căror menținere se bazează în mod esențial, pe de o parte, pe un regim politic cu adevărat democratic, iar pe de altă parte, pe o concepție comună și un respect comun drepturilor omului din care acestea decurg, hotărâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, să ia primele măsuri pentru garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală, au convenit asupra semnării și respectării CEDO.

De aici rezultă că, statul Republica Moldova asumându-și angajamentele enunțate, urmează să adopte legi calitative care să asigure efectiv realizarea drepturilor și libertăților fundamentale, și să nu admită careva ingerințe în acestea, iar atunci când legiuitorul încalcă asemenea principii, Curtea Constituțională în virtutea atribuțiilor conferite de Constituție și de alte legi, la sesizare pe cale de excepție, urmează să declare neconstituțională prevederea contestată și să ofere soluții constituționale cu caracter universal problemei de drept cu care a fost sesizată, întru asigurarea respectării catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

În conformitate cu prevederile paragrafului 54 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, „Excepția de neconstituționalitate este mijlocul de apărare, prin care partea chemată în fața unei instanțe de judecată invocă neconstituționalitatea unei norme legale. Excepția de neconstituționalitate, cu particularitățile sale, reprezintă un mijloc de acces indirect al persoanelor la instanța de contencios constituțional prin intermediul instanței de judecată ”.

Conform paragrafului 62 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, „Curtea reține că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și eficace”.

La paragraful 63 din aceeași Hotărâre, „Curtea subliniază că dreptul la un proces echitabil presupune eo ipso prezumția de conformitate a actelor normative interpretate și aplicate de instanța judecătorească în actul de îmfăptuire a justiției cu normele constituționale și legislația internațională”.

În acest context, la paragraful 64 „Curtea reține că soluționarea unui litigiu nu poate implica promovarea unui drept prin intermediul unor norme neconstituționale”.

Totodată, potrivit paragrafului 77 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, Curtea menționează că excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de către:

- (1) Instanța de judecată din oficiu, care respectând principiul supremației Constituției, nu este în drept să aplice o normă în privința căreia există incertitudini de constituționalitate;
- (2) Părțile în proces, inclusiv reprezentanții acestora, drepturile și interesele cărora pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei.

Astfel, potrivit paragrafului 79 din aceeași Hotărâre, Curtea menționează că, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea la paragraful 80, reține că dreptul de acces al cetățeanului prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un

aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitatea Curții Constituționale, în calitate sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legiuitoare cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

Potrivit paragrafului 82 din Hotărârea nominalizată, Judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- (2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- (3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- (4) Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Curtea reține la paragraful 83, că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

Totodată este de remarcat că, în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția RM, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Totodată, se relevă că nu există o Hotărâre anterioară a Curții Constituționale a RM ce ar fi avut ca obiect de examinare a omisiunii legislative de a reglementa la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală un termen fix sau unul determinabil în cadrul căruia inculpatul și/sau apărătorii acestuia pot înainta cereri referitor la materialele de urmărire penală prezentate, termen care ar fi obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărărilor sale împotriva acuzației aduse învinutului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc.

La fel, se constată că, în conformitate cu paragraful 82 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, sesizarea respectivă întrunește condiția că norma respectivă poate fi supusă controlului constituționalității, or aceste chestiuni au tangență directă cu soluționarea cauzei inclusiv prin prisma problemelor de drept respective, dat fiind faptul că instanța urmează să o aplice, or, viciile de procedură care încalcă drepturile fundamentale ale inculpatului încă la etapa urmăririi penale în timp ce avea calitatea de bănuit sau învinuit, constituie obiect de examinare în cadrul procesului penal aflat pe rolul instanței de judecată.

În același sens se reține că, în conformitate cu paragraful 82 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, în momentul acceptării excepției de neconstituționalitate, judecătorul dispune, prin încheiere, suspendarea procesului. Curtea reține că suspendarea procesului până la soluționarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate este necesară pentru a exclude aplicarea normelor contrare Constituției la soluționarea unei cauze.

Curtea reține la paragraful 86 și 87 din Hotărârea respectivă că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprie instanței de judecată. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât putere, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.

Or, potrivit art. 7 din Constituție, Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Finalmente, pornind de la preeminența dreptului strâns legat de principiul statului de drept și de garanțiile unui proces echitabil, ducând cont de dreptul fundamental la apărare garantat de art. 6 din CEDO, având ca premisă scopul Consiliului Europei definit în esență în însăși preambulul CEDO, unde unul dintre mijloacele pentru a atinge asemenea scopuri este apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, recunoașterea și aplicarea universală și efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale, care constituie temelia însăși a justiției și a păcii în lume, conducându-ne de

26

prevederile art. 1 și 17 din CEDO în acord cu care „înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții. Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție”, bazându-ne în același timp pe prevederile art. 4 alin. (2) din Constituția RM, pe prevederile Convenției Europene (art. 6 - dreptul la un proces echitabil din care derivă și dreptul la apărare efectivă, art. 13 - dreptul la un remediu efectiv), inclusiv pe jurisprudența CtEDO, și având în vedere cele indicate supra, considerăm că instanța de judecată, urmează să admită cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate asupra prevederilor ce constituie obiectul sesizării pe cale excepțională, iar drept urmare, să sesizeze Curtea Constituțională în privința acestei excepții și să suspende procesul.

Se solicită: admiterea prezentei cereri spre examinare și examinarea acesteia cu celeritate. Admiterea cererii. Ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru controlul constituționalității omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, care prevede că după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247. În timp ce un termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărărilor sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc., nu este prevăzut, în corelație cu prevederile art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție. Sesizarea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod de procedură penală, care prevede că după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, persoanele menționate în alin. (1) pot formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală, care se soluționează conform prevederilor art. 245-247, în timp ce un termen obligatoriu de respectat pentru procuror pentru ca apărarea să-și formuleze efectiv toate apărărilor sale împotriva acuzației aduse învinuitului prin formularea cererilor privind completarea urmăririi penale, plângerilor etc., nu este prevăzut, în corelație cu prevederile art. 4 alin. (2) combinat cu art. 6 și 13 din CEDO, art. 20, art. 21, art. 26, art. 53 și art. 54 din Constituție. Suspendarea procesului penal respectiv.

În ședința de judecată, apărătorul inculpatului, avocatul Buliga Dumitru, a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, solicitând sesizarea Curții Constituționale în vederea efectuării controlului constituționalității prevederilor art. 293 alin. (6) Cod procedură penală, înaintând în acest sens și sesizarea adresată Curții Constituționale privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și efectuarea controlului constituționalității a prevederilor art. 293 alin. (6) Cod procedură penală, în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția Republicii Moldova.

Apărătorul inculpatului, avocatul Dumitru Barbaroș a susținut cererea colegului său.

Inculpatul Racu Dionisie a susținut cererea apărătorilor săi.

Procurorul Natalia Braila a solicitat respingerea cererii avocatului indicând, că cererea respectivă nu înstrunește normele legale și anume că cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate necesită a fi respinsă, deoarece pretențiile invocate de avocatul Dumitru Buliga, omisiunea legislativă de la art. 293 alin. (6) CPP, nu sunt aplicabile în procesul de judecare a cauzei, dar se aplică la etapa urmăririi penale. Consideră, că prin această cerere se urmărește tergiversarea procesului.

Avocatul Marina Bernicova a susținut poziția procurorului.

Analizând argumentele invocate, studiind cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, auzind opiniile participanților la proces, instanța, în fața căreia s-a solicitat sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, constată că aceasta este întemeiată urmând a fi admită din raționamentele expuse mai jos:

Conform prevederilor art. 7 alin. (1) Cod procedură penală, procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

Totodată, conform alin. (3) al aceluiași articol, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

În corespundere cu prevederile art. 7 alin.(3¹), la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

În conformitate cu prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr. 15 din 6 mai 1997 cu privire la interpretarea art.135 alin. (1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova, excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logica între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal. Ea poate fi invocată ca incident din inițiativa părților sau din oficiu de către instanța de judecată. Elementele principale ale excepției de neconstituționalitate sînt: necesitatea efectuării unui control de neconstituționalitate; existența raportului triunghiular între partea aflată în proces, ale cărei drepturi sau interese au fost eventual lezate printr-o normă neconstituțională, instanța de judecată, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea și Curtea Constituțională chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate; obiectul excepției de neconstituționalitate.

Se constată faptul că, în cadrul ședinței de judecată, a fost solicitată sesizarea Curții Constituționale cu privire la o problemă de constituționalitate a unei norme procesuale, astfel încît, la caz, fiind aplicabile prevederile pct. 4 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova și anume: judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Astfel, verificarea constituționalității normei contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale.

Totodată este de remarcat că în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În această ordine de idei, instanța reține faptul, că norma vizată, și anume art. 293 alin. (6) Cod procedură penală, poate constitui obiect al controlului constituționalității prin prisma art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția RM.

Instanța de judecată atestă cu certitudine că, la moment nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate – art. 293 alin. (6) Cod procedură penală.

La fel, instanța de judecată constată că, în conformitate cu pct. 82 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 sesizarea înaintată întrunește condiția că normele solicitate pot fi supuse controlului constituționalității, or aceste chestiuni pot avea legătură directă sau indirectă cu soluționarea cauzei penale aflate pe rolul instanței de judecată.

În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (6) Cod procedură penală, Hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi

legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

Potrivit pct. 84 al Hotărîrii sus-menționate, în cauza Ivanciuc v. Romania (decizia nr.18624/03), fiind invocat refuzul instanței de judecată de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, Curtea Europeană a menționat: „Este conform funcționării unui asemenea mecanism faptul că judecătorul verifică dacă poate sau trebuie să depună o cerere preliminară, asigurându-se că aceasta trebuie să fie rezolvată pentru a permite să se soluționeze litigiul pe care este chemat să-l cunoască. Acestea fiind zise, nu este exclus ca, în unele circumstanțe, refuzul exprimat de o instanță națională, chemată să se pronunțe în ultimă instanță, ar putea aduce atingere principiului echității procedurii, așa cum este enunțat la articolul 6 § 1 al Convenției, în special atunci când un asemenea refuz este atins de arbitrar (Coëme și alții v. Belgia, nr. 32492/96, 32547/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, § 114, CEDO 2000-VII și Wynen v. Belgia, nr. 32576/96, § 41, CEDO 2002-VIII)”.

Curtea a reținut, că prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești.

Similar se reține, că orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.

Urmare a celor indicate, instanța găsește necesar de a admite ca fiind întemeiată cererea apărătorului inculpatului, avocatului Buliga Dumitru, prin care s-a invocat sesizarea Curții Constituționale în vederea verificării constituționalității prevederilor art. 293 alin. (6) Cod procedură penală, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția R. Moldova.

Referitor la capătul de cerere prin care se solicită suspendarea procesului penal respectiv, instanța îl respinge or potrivit art. 7 alin.(3²), ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

În temeiul celor expuse și conducîndu-se de prevederile art. 7, 342 Cod procedură penală, art. 135 din Constituția Republicii Moldova, instanța de judecată

d i s p u n e :

Se admite parțial cererea apărătorul inculpatului, avocatului Buliga Dumitru.

Se ridică excepția de neconstituționalitate înaintată de apărătorul inculpatului, avocatul Buliga Dumitru, pentru controlul constituționalității omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod procedură penală, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția Republicii Moldova.

Se remite, conform competenței, Curții Constituționale sesizarea depusă de către apărătorul inculpatului, avocatul Buliga Dumitru, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a omisiunii legislative de la art. 293 alin. (6) Cod procedură penală în cadrul examinării cauzei penale privind învinuirea lui Racu Dionisie Anatolie de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 27-171 alin. (3) lit. a), b) și art. 175 Cod penal.

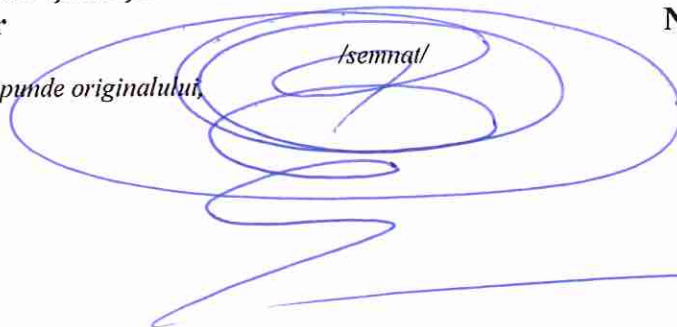
Se respinge cerința apărătorului inculpatului, avocatului Buliga Dumitru privind suspendarea procesului penal.

Încheierea separat nu se supune nici unei căi de atac, însă poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

**Președintele ședinței
Judecător**

Natalia Berbec

*Copia corespunde originalului,
Judecător*

/semnat/


N. Berbec